

DAŽNIAUSIAI UŽDUODAMI KLAUSIMAI APIE SKIEPUS NUO GRIPO

UŽKREČIAMŲJŲ LIGŲ
IR AIDS CENTRAS

1. Kodėl reikia skiepytis?
2. Kas yra vakcina?
3. Ar skiepai nuo gripo yra saugūs ir veiksmingi?
4. Kuo pavojinga gripo infekcija žmogui?
5. Kaip užsikrečiama gripu ir kokie pagrindiniai gripo infekcijos simptomai?
6. Ką reikėtų daryti, norint pasiruošti gripo sezonui?
7. Kada skiepytis nuo gripo?
8. Kas neturėtų skiepytis inaktyvuota sezoninio gripo vakcina?
9. Kodėl kai kurie pasiskiepiję asmenys vis tiek suseraga gripu?
10. Koks gali būti šalutinis skiepų nuo gripo poveikis?
11. Ar galima susirgti nuo pačios vakcinos?
12. Kiek laiko reikia skiepams nuo sezoninio gripo pagaminti?
13. Ar gali skiepai nuo gripo sukelti lėtines ligas?
14. Ar skiepai nuo gripo gali sukelti Guillain Barré sindromą?
15. Kaip reikia pasiruošti vakcinacijai?
16. Ką turi žinoti ir kokių saugumo priemonių imtis ką tik pasiskiepijęs asmuo?
17. Ar yra nuolatinio užregistruotų vakcinų saugumo stebėsenos sistema?
18. Kur galima gauti išsamios ir patikimos informacijos apie skiepus?

Dažniausiai užduodami klausimai apie skiepus nuo gripo

1. Kodėl reikia skiepytis?

Vakcina yra laikoma saugiausia ir patikimiausia apsauga nuo gyvybei pavojingų užkrečiamųjų ligų (infekcijų). Taip apsaugomas ne tik kiekvienas žmogus, tačiau ir sukuriama saugi aplinka visuomenei.

Vakcinos skirtos apsaugoti žmogaus organizmą nuo konkrečios ligos/ infekcijos visą gyvenimą arba tam tikrą laikotarpį. Pavyzdžiui, gripo vakcina – vienam gripo sezonui, difterijos – 5-10 metų. Skirdamas vakciną gydytojas vadovaujasi vakcinos aprašu, kuriame yra nurodytos įskiepijimo dozės ir pakartotino skiepijimosi laikas.

Tam, kad skiepai būtų efektyvūs ir susidarytų imunitetas, privaloma laikytis atitinkamos vakcinacijos sekos (kurso), kuris nurodytas vakcinos apraše. Tačiau ne visada „kalta“ vakcina dėl to, jei paskiepytas asmuo nuo vienos ar kitos infekcijos, po skiepo susirgo sunkia ar lengva ligos forma. To priežastimi gali būti nesilaikymas rekomenduojamų vakcinavimo intervalų, pvz., žmogus pamiršo atvykti pasiskiepyti rekomenduojamu laiku ir todėl buvo neišlaikyti terminai tarp skiepijimų arba visai nebaigė nurodyto skiepijimo kurso. Kita priežastis, dėl ko kartais nepasiekiamas norimas rezultatas, tai skiepijamo asmens amžius (kuo vyresnis žmogus, tuo imuninis atsakas yra vangesnis), taip pat labai svarbus imuninio atsako veiksnys – lydinčios ar persirgtos ligos, medikamentų naudojimas, nėštumas.

2. Kas yra vakcina?

Vakcinos yra sudėtiniai imunobiologiniai preparatai, sudaryti iš susilpnintų arba užmuštų mikroorganizmų (bakterijų ar virusų) arba jų sudėtinių dalių

(komponentų) bei pagalbinių cheminių medžiagų. Mikroorganizmai arba jų dalys yra genetiškai svietimi organizmui, todėl imuninė sistema juos atpažįsta, sukelia imuninį atsaką ir suformuoja imunitetą tam sukėlėjui, t. y. atsparumą.

3. Ar skiepai nuo gripo saugūs ir veiksmingi?

Skiepai nuo sezoninio gripo naudojami daugiau nei 50 metų, atsiliepiamai apie jų saugumą palankūs. Prieš išduodant vakcinoms licenciją, kruopščiai ištiriamas žinomas ir įtariamasis pavojus bei nauda. Skiepai nuo sezoninio gripo saugūs ir veiksmingi, taip pat ir bet kuriuo nėštumo momentu.

Nėščių moterų skiepavimo nuo sezoninio gripo tyrimai rodo, kad neigiamo poveikio joms pačioms arba jų kūdikiui nėra. Skiepai nuo gripo apsaugo nuo gripo ne tik nėščiąją, bet ir kūdikį. Dėl aktyvaus motinos antikūnų perdavimo per placentą skiepai nuo gripo labai veiksmingai apsaugo kūdikius pirmaisiais šešiais jų gyvenimo mėnesiais.

4. Kuo pavojinga gripo infekcija žmogui?

Čiaudint gripo virusas plinta 167 km/val. greičiu. Gripo virusas patekęs ant gleivinių, sugeba jas pažeisti, pasidauginti, toliau skverbtis į visus organus, aplenkdamas visus organizmo gynybinius barjerus. Didžiausia grėsmė užsikrėtus ir susirgus gripu, galimos sunkios komplikacijos, kartais netgi mirtis.

Gripo komplikacijos:

Gripo viruso sukeltos komplikacijos:

- Plaučių uždegimas (pneumonija)
- Galvos smegenų ir galvos smegenų dangalų uždegimas (encefalitas, meningitas)
- Širdies raumens uždegimas (miokarditas)
- Žarnyno uždegimas (dažniausiai pasitaiko vaikams)
- Akių uždegimas (priklausomai nuo akies struktūrinės dalies pažeidimo vietos, galimas visiškas apakimas)

5. Kaip užsikrečiama gripu ir kokie pagrindiniai gripo infekcijos simptomai?

Gripu galima užsikrėsti nuo sergančio žmogaus, neretai netgi tada, jeigu tam žmogui gripo simptomai yra labai nestiprūs.

Gripo virusas plinta oru kartu su seilių dalelėmis čiaudint, kosint, kalbant. Seilių dalelės pasklinda ore, nusėda ant aplinkos paviršių. Į kito žmogaus organizmą jos patenka įkvėpus arba užterštomis rankomis palietus akių, nosies, burnos gleivinę. Užsikrėtęs gripo virusu žmogus suserga per 24-72 val. (vidutiniškai 48 val.).

Gripui būdinga staigi pradžia, aukšta temperatūra (aukštesnė nei 38°C), sausas kosulys, gerklės, galvos ir raumenų skausmas, nuovargis ir silpnumas. Retai pasitaikantys gripo simptomai yra šleikštulys, vėmimas, pilvo skausmas, viduriavimas.

6. Ką reikėtų daryti, norint pasiruošti gripo sezonui?

Pasaulio sveikatos organizacija skiepus laiko pagrindine ir labai efektyvia specifine gripo profilaktikos priemone, apsaugančia nuo gripo ir jo sukeltųjų komplikacijų.

Be skiepų yra nespecifinių gripo profilaktikos priemonių: grūdinimasis, bendrai organizmą stiprinantys preparatai, higiena, nereikalingų kontaktų ribojimas ir kt. Tačiau nė viena iš šių priemonių neapsaugo nuo konkrečios gripo viruso padermės, cirkuliuojančios būtent šį sezoną, todėl šios priemonės ir vadinamos nespecifinėmis. Jos stiprina bendrą žmogaus sveikatą, bet nesukuria specifinio imuniteto prieš gripo virusą.

7. Kada skiepytis nuo gripo?

Rekomenduojama sezonine gripo vakcina pasiskiepyti rudens-žiemos mėnesiais. Gripo sezono pradžios negalima nuspėti, tačiau tradiciškai gripo sezono pradžia laikoma spalio pradžia, o pabaiga – kovo ar balandžio mėnesiai. Gydytojai skatinami pradėti skiepyti gyventojus prieš prasidedant gripo sezonui, kai tik gripo vakcina gydymo įstaigose tampa prieinama.

8. Kas neturėtų skiepytis inaktyvuota sezoninio gripo vakcina?

Skiepų pakuotėse galima rasti informacijos apie tam tikros vakcinos kontraindikacijas. Paprastai inaktyvuota sezoninio gripo vakcina neturėtų būti skiepijami šie asmenys:

- Anafilaksinį šoką ar kitų gyvybei pavojingų alerginių reakcijų į bet kokią vakcinos sudedamąją dalį ar pėdsakų likučius kada nors patyrę asmenys;
- Sunkių reakcijų į ankstesnius skiepus nuo gripo patyrę asmenys;
- Asmenys, kuriems per šešias savaites po skiepų nuo gripo kada nors buvo išsivystęs Guillain-Barré sindromas;
- Jaunesni nei 6 mėnesių vaikai;
- Vidutiniškai ar sunkiai sergantys karščiuojantys asmenys (jie turi palaukti, kol pasveiks).

9. Kodėl kai kurie pasiskiepiję asmenys vis tiek suserga gripu?

Nė viena vakcina 100 proc. neapsaugo nuo ligos, bet skiepai gerokai sumažina riziką susirgti. Be to, skiepai nuo gripo pradeda veikti tik po maždaug 14 dienų, todėl asmenys, užsikrėtę prieš skiepimą (prieš 1-3 dienas) arba netrukus po imunizacijos, gali susirgti. Paskiepyti asmenys taip pat gali susirgti gripu, kurį sukelia skirtingos padermės gripo virusai, nuo kurių vakcina neapsaugo. Neįmanoma nuspėti tiksliai, kokios padermės virusai cirkuliuos tam tikru sezonu. Pasiskiepijusius žmones gali susargdinti kitokie paplitę virusai, kurie klaidingai palaikomi gripo virusais ir žmonės gali klusti manydami, kad skiepai jų neapsaugojo arba kad skiepai sukėlė ligą.

10. Koks gali būti šalutinis skiepų nuo gripo poveikis?

Su skiepais nuo gripo siejami šalutiniai poveikiai yra reti. Jo dažnis priklauso nuo vakcinos rūšies, skiepimo būdo ir skiepiamo asmens amžiaus. Inaktyvuotos vakcinos dažniausiai sukelia vietinę reakciją dūrio vietoje (skausmą, patinimą, paraudimą) ir gali sukelti sisteminę reakciją (karščiavimą, raumenų ar sąnarių skausmą, galvos skausmą). Šie simptomai

paprastai švelnūs ir trunka 1-2 dienas. Sisteminiai simptomai gali dažniau pasireikšti vaikams, palyginus su vyresnio amžiaus žmonėmis.

11. Ar galima susirgti nuo pačios vakcinos?

Inaktyvuotą vakciną sudaro negyvi virusai arba virusų dalelės, negalintys sukelti ligos. Vakcinos gali sukelti tam tikrą šalutinį poveikį, kuris būdingas ir sergant gripu, t.y. raumenų skausmą arba karščiavimą, bet šie simptomai, kartais siejami su skiepijimu, paprastai švelnesni ir trunka daug trumpiau.

12. Kiek laiko reikia skiepams nuo sezoninio gripo pagaminti?

Laikotarpis nuo rekomenduojamos gripo virusų vakcinos sudėties paskelbimo iki vakcinos pagaminimo ir leidimo naudoti trunka maždaug šešis mėnesius.

13. Ar gali skiepai nuo gripo sukelti lėtines ligas?

Šiuo metu nėra įrodymų, kad inaktyvuota vakcina nuo gripo gali sukelti lėtinę ligą arba apsunkinti lėtinių ligų eigą. Reikia atidžiai įvertinti, ar šalutiniai reiškiniai, pasireiškiantys po skiepijimo, iš tikrųjų yra skiepų nuo gripo pasekmė.

14. Ar skiepai nuo gripo gali sukelti Guillain Barré sindromą?

Guillain Barré sindromas (GBS) – tai greitai besivystantis imuninis periferinės nervų sistemos sutrikimas, sukiantis raumenų silpnumą. Dauguma žmonių visiškai pasveiksta, bet kai kuriems būdingas lėtinis silpnumas. Ši būklė gali išsivystyti po įvairių infekcijų, tarp kitų – ir po gripo. GBS dažnis tarp paskiepytų žmonių ir tarp neskiepytų žmonių paprastai toks pat. Platūs gripo vakcinos tyrimai ir duomenų analizė parodė tik patikimai nustatytą priežastinį ryšį su 1976 m. vakcina. Daugiau nebuvo nustatyta patikimo ryšio nei su sezoninio, nei su pandemio gripo vakcinomis.

15. Kaip reikia pasiruošti vakcinacijai?

Jokio specialaus pasiruošimo vakcinacijai nereikia.

16. Ką turi žinoti ir kokių saugumo priemonių imtis ką tik pasiskiepijęs asmuo?

Po vakcinacijos galima užsiimti kasdiene veikla ir nevaržyti savęs.

Svarbiausia nepažeisti, netrinti ar kitaip nesudirginti skiepų dūrio vietos. Paskiepytas asmuo visada yra perspėjamas dėl galimo šalutinio poveikio.

17. Ar yra nuolatinio užregistruotų vakcinų saugumo stebėsenos sistema?

Remiantis Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos reikalavimais Europoje, o kartu ir Lietuvoje, funkcionuoja farmakologinio budrumo sistema. Farmakologinis budrumas – tai veikla, skirta nepageidaujamoms reakcijoms į vaistą nustatyti, įvertinti ir stebėti bei perspėti apie galimą nepageidaujamą vaisto poveikį. Lietuvoje apie pastebėtas nepageidaujamas reakcijas į vaistą sveikatos priežiūros specialistai bei registracijos teisės turėtojai privalo pranešti Valstybinei vaistų kontrolės tarnybai (VVKT). Pasikeitimas tokia informacija ir apibendrintas nepageidaujamų reakcijų vertinimas yra būtinas užtikrinant pacientų gydymą saugiais vaistais.

18. Kur galima gauti išsamios ir patikimos informacijos apie skiepus?

Daugiau patikimos informaciją apie užkrečiamąsias ligas, kurios valdomos skiepais, galima rasti Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro interneto svetainėje www.ulac.lt. Taip pat rekomenduojama konsultuotis su savo šeimos gydytoju.

Kitos naudingos nuorodos:

1. <http://www.ema.europa.eu/ema/>
2. <http://www.euro.who.int/en/home>
3. <http://ecdc.europa.eu/en/Pages/home.aspx>
4. <http://www.vvkt.lt/>
5. <http://www.cdc.gov/>